

Mål och riktlinjer 2020 – 2024 för Umeå kommuns minoritetspolitiska arbete

Dokumenttyp: Kommunövergripande mål och direktiv	
Dokumentansvarig: VIVA Minoritet	Beslutsdatum: 2020-10-26
Beslutad av: Kommunfullmäktige	DNR: KS-2019/00714-1

Innehåll

1. Inledning.....	3
2. Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.....	3
3. Umeå kommuns struktur för arbetet med de nationella minoriteterna och minoritetsspråken	3
4. Övergripande kommunala mål och riktlinjer	4
4.1 Samråd.....	4
4.2 Kartläggning.....	4
4.3 Information.....	4
4.4 Rätten att använda finska, meänkieli respektive samiska	5
4.5 Personal	5
5. Nämnderna	5
5.1 Fritidsnämnden.....	5
5.2 För- och grundskolenämnden	6
5.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	6
5.4 Kulturnämnden.....	6
5.5 Äldrenämnden	7
5.6 Övriga nämnder	7
6. Uppföljning.....	7
7. Avslutning.....	7
8. Förteckning över lagar och internationella konventioner	8

1. Inledning

Mål och riktlinjer för Umeås kommuns arbete med nationella minoriteter och minoritetsspråk ska tillsammans med bl.a. minoritetslag, skollag, socialtjänstlag, övriga erforderliga lagar och lokala planer ge stöd för förvaltningarnas och verksamheternas arbete för att främja och skydda de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur och sina språk i Umeå.

§5b i Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk reglerar kommunens skyldighet att ta fram mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

2. Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk har reviderats och ändringar i lagen trädde i kraft 1 januari 2019. Ändringarna förstärker rättigheterna för de nationella minoriteterna, judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar samt minoritetsspråken jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli.

3. Umeå kommuns struktur för arbetet med de nationella minoriteterna och minoritetsspråken

Umeå kommun ingår i förvaltningsområde för samiska sedan 2010, finska 2011 och meänkieli 2020.

Umeå kommun har minoritetssamordnare som ansvarar för att samordna frågor som rör de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråken. Till minoritetssamordnarnas stöd finns en arbetsgrupp som är förvaltningsöverskridande med representanter från utbildningsförvaltningen, äldreomsorgsförvaltningen, stöd och omsorg, fritidsförvaltningen, kulturförvaltningen samt chefen för Viva Minoritet. Dessutom medverkar, vid behov, politisk representant från Kommunstyrelsen i arbetsgruppens möten.

Arbetsgruppen tillsätts av stadsdirektören efter förslag från berörda förvaltningschefer. Kommunstyrelsen utser själv sin politiska representant i arbetet.

Arbetsordning för arbetsgruppen fastställs av kommunstyrelsen efter förslag från stadsdirektören. Arbetsgruppens huvudsakliga uppgifter är att samordna kommunövergripande åtaganden, representera vid samråd, vara ett stöd till minoritetssamordnarna samt vara en länk mellan de olika nämnderna och verksamheterna.

Ansvar för den praktiska verksamheten och uppgifterna åligger nämnderna enligt punkt 5 nedan.

4. Övergripande kommunala mål och riktlinjer

Som komplement till nedanstående övergripande mål och riktlinjer kan varje nämnd fastställa verksamhetsnära mål för arbetet med nationella minoriteter och minoritetsspråk.

4.1 Samråd

Enligt 5§ i Lag (2009:724) ska förvaltningsmyndigheter ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.

Enligt 5a§ i Lag (2009:724) ska förvaltningsmyndigheter särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.

Umeå kommun ska, genom arbetsgruppen, årligen bjuda in minoriteterna till öppna samråd. Till de öppna samråden bjuds även politiker från nämnderna in.

Som komplement till de öppna samråden ska nämnderna inom ramen för sina verksamheter också inhämta synpunkter och behov från minoriteterna. Detta sker på, för verksamheten, lämpligt sätt.

Som ytterligare komplement till möten och samråd enligt ovan, kan arbetsgruppen möta, samtala och diskutera med representanter för de olika nationella minoriteterna genom olika referensgrupper.

4.2 Kartläggning

Enligt förordning (SFS 2009:1299) 8§ ska varje kommun tillsammans med de nationella minoriteterna kartlägga de behov som finns i kommunen av åtgärder till stöd för användningen av finska, meänkieli respektive samiska.

Kartläggning i Umeå sker i huvudsak genom de olika dialogformerna som används, såsom samråd, referensgrupper och genom andra planerade och strukturerade möten mellan kommunala tjänstemän och de nationella minoriteterna.

4.3 Information

Enligt 3§ i Lag (2009:724) ska kommunen informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Umeå kommuns huvudsakliga informationskanal för arbetet är <https://www.umea.se/minoritet>. Därutöver informeras det från verksamheterna på lämpligt sätt.

Information om Umeå kommuns erbjudande om förskola på nationella minoritetsspråken finns att läsa på kommunens webbplats under rubriken *Utbildning och barnomsorg*.

Information om Umeå kommuns erbjudande om modersmålsundervisning på de nationella minoritetsspråken finns att läsa på kommunens webbplats under rubriken *Modersmål*.

Kompetenscentrum för flerspråkighet ansvarar för modersmålsundervisningen och genomför olika aktiviteter för de nationella minoritetsspråken.

Information om Umeå kommuns äldreomsorg på nationella minoritetsspråk finns att läsa på kommunens webbplats, under rubriken *Omsorg och hjälp*, under avsnittet *Äldre, senior*.

4.4 Rätten att använda finska, meänkieli respektive samiska

8§ i Lag (2009:724) reglerar enskildas rätt att använda finska, meänkieli och samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med Umeå kommun som en förvaltningsmyndighet.

4.5 Personal

Enligt 11§, 17§ och 18§ i Lag (2009:724) ska kommunen verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs för enskildas kontakter med kommunen, erbjuda förskola och viss annan pedagogisk verksamhet samt äldreomsorg och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen.

För att klara av kommunens åtaganden är personal med såväl språk- som yrkeskompetens en betydande framgångsfaktor. I vissa delar erfordras språkkompetens för modersmålsundervisning, förskoleverksamhet och äldreomsorg. I andra delar ska kommunen, om språkkompetens finns, erbjuda service.

Vid rekrytering kan, när så är lämpligt och erfordras, krav på språkkunskaper krävas

5. Nämnderna

5.1 Fritidsnämnden

Fritidsnämnden ansvarar för olika stöd till föreningslivet, en del tillsammans med kulturnämnden.

Fritidsnämnden ska verka för att minoriteter och minoritetsföreningar får del av de olika föreningsstöden som erbjuds. Planer, mål och verksamhet fastställs av fritidsnämnden i den årliga uppdragsplanen.

5.2 För- och grundskolenämnden

Det är för- och grundskolenämnden som ansvarar för förskole- och grundskoleverksamheten i Umeå kommun.

Rätten till förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på finska, meänkieli och samiska regleras i 8 kap. §12a och 25 kap. §5a skollagen (2010:800).

Umeå kommun erbjuder förskola på nationella minoritetsspråk, för närvarande på finska och samiska.

Elever som hör till någon av de fem nationella minoriteterna har utökad rätt till modersmålsundervisning. Det innebär att en elev i grundskolan eller grundsärskolan kan läsa ett nationellt minoritetsspråk utan att ha grundläggande kunskaper i språket. Kompetenscentrum för flerspråkighet ansvarar för modersmålsundervisningen och genomför även andra aktiviteter för de nationella minoritetsspråken, t ex språkduschar.

Planer, mål och verksamhet fastställs av för- och grundskolenämnden i den årliga uppdragsplanen.

5.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Det är gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden som ansvarar bl.a. för gymnasieverksamheten i Umeå kommun.

Elever som hör till någon av de fem nationella minoriteterna ska erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk om eleven har goda kunskaper i det angivna språket.

Kompetenscentrum för flerspråkighet ansvarar för modersmålsundervisningen.

Planer, mål och verksamhet fastställs av gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i den årliga uppdragsplanen.

5.4 Kulturnämnden

Kulturnämnden ansvarar bl.a. för biblioteksverksamheten. Kulturnämnden erbjuder också stöd till föreningar, festivaler och studieförbund. Vissa delar görs tillsammans med Föreningsbyrån på Fritidsförvaltningen

Nämnden ska verka för att litteratur på de nationella minoritetsspråken finns tillgänglig inom bibliotekens verksamhet. Planer, mål och verksamhet fastställs av kulturnämnden i den årliga uppdragsplanen.

5.5 Äldrenämnden

Äldrenämnden ansvarar för kommunens uppgifter inom socialtjänsten och de uppgifter som i övrigt åläggs kommunens socialtjänst rörande äldre människor samt personer med funktionshinder som fyllt 65 år.

Äldrenämnden ska också enligt Lag (2009:724) 18§ erbjuda den som begär det att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli eller samiska.

Skyldigheten att tillhandahålla äldreomsorg på minoritetsspråk utsträcks, enligt Lag (2018:1367) 18 a §, till att även omfatta jiddisch och romani chib, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. Enligt Lag (2018:1367) 18 b § ska kommunen inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt 18 och 18 a § § också beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet. I 18 c § Lag (2018:1367) står det att kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad som anges i 18 och 18 a § §.

Planer mål och verksamhet fastställs av äldrenämnden i den årliga uppdragsplanen.

5.6 Övriga nämnder

Även om andra nämnder inte specifikt nämns i lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk förväntas övriga nämnder när så erfordras eller är tillämpligt upprätta verksamhets-specifika mål och uppdragsplaner för att främja minoriteternas språk och kultur.

6. Uppföljning

Uppföljande myndigheter för kommunens åtaganden enligt förordning (2009:1299) är Sametinget och Länsstyrelsen i Stockholms län.

Minoritetssamordnarna ansvarar för att erforderlig redovisning skickas in.

Nämnderna eller av nämnden utsedd ansvarig delger verksamhetsmål, planer och resultat till minoritetssamordnarna och arbetsgruppen som underlag för myndighetsrapportering, information till minoriteter mm.

7. Avslutning

Umeå kommun vill vara en plats där Sveriges nationella minoriteter känner sig hemma. Det är Umeå kommuns förhoppning att dessa mål och riktlinjer samt arbetsgruppens stöd till verksamheterna och nämndernas olika verksamhetsnära mål, att varje enskild medborgare tillhörande någon av de nationella minoriteterna, ska känna att Umeå vill mer, även inom detta område.

8. Förteckning över lagar och internationella konventioner

Förutom lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk finns det ett flertal andra lagar och konventioner som på olika sätt berör kommunens åtagande och arbete inom det minoritetsspråkliga området.

- Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk
- Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2)
- Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3)
- Språklagen (2009:600)
- Förordningen (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk
- Skollagen (2010:800)
- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Bibliotekslagen (2013:801)
- Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter
- Propositionen (2017/18:199) En stärkt minoritetspolitik
- Propositionen (2008/2009:158) Från erkännande till egenmakt
- Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)